

Apsvarstė ir rekomendavo spaudai
Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto taryba
(2008 m. gruodžio 19 d., protokolas Nr. 45)

Recenzentai:
habil. dr. *Saulius Ambrazas*
prof. habil. dr. Vytautas Mažiulis

Leidinio rengimą ir išleidimą rėmė
Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas

Leidinį sudarė *Daiva Sinkevičiūtė*
Įvadą parašė *Bonifacas Stundžia*
Žodžių rodyklę sudarė
Miguelis Villanueva Svenssonas

ISBN 978-9955-33-463-7

© Vincas Urbutis, 2009
© Daiva Sinkevičiūtė, 2009
© Bonifacas Stundžia, 2009
© Miguel Villanueva Svensson, 2009
© Vilniaus universitetas, 2009

Turinys

BALTŲ ETIMOLOGIJOS ETIUDUS TĘSIANT	9
1. BALTŲ IR SLAVŲ LEKSIKOS GRUPĖS IR ŽODŽIŲ ŠEIMOS	15
Lie. <i>buirkštinas</i> ir sl. * <i>brščb</i>	17
Lie. <i>atpetuoti</i> , r. <i>némamь</i>	21
Bl.-sl. * <i>balnā</i> „brazdas; oda“	34
Daukanto <i>paburmiai</i> „guviai, smarkiai“ sąsaja su <i>padūrmu</i> „t. p.“ platesniame žemaičių ypatingos darybos prieveiksmių fone ir dar šis tas apie pr. <i>dūrai</i> „baikštūs“ ir sl. * <i>durb</i> „kvailas; baikštus“	37
2. BALTŲ LEKSIKOS GRUPĖS IR ŽODŽIŲ ŠEIMOS	65
Lie. <i>žvỹras</i>	67
Lie. <i>pujoti</i> , la. <i>pu(i)jât</i>	93
Lie. <i>šipulỹs</i> , la. <i>sipsna</i> – aiškūs žodžiai etimologijos miglose	113
Lie. <i>skliũtas</i> „dailidės kirvis“ ir la. <i>šlute</i> „t. p.“	128
Lie. (ž.) <i>rubuĩlis</i> , <i>giũrė</i> , (ryt.) <i>kriaunỹs</i> , la. (latg.) <i>kũrmelis</i> ² ir kiti ne(iš)aiškinti <i>Gobio gobio</i> (L.) pavadinimai	138
Ide. * <i>gher-</i> „(su)trinti, brũžinti“ palikuonys baltų kalbose: lie. <i>gũrti</i> , <i>guĩsti</i> , la. <i>gurt</i> , <i>gurdy</i> , pr. <i>gũĩns</i> ir kt.	166

3. LIETUVIŲ LEKSIKA 187

Žodžių kilmės aiškinimai (1. lie. <i>aršýtis</i> „karščiuotis, siausti“, <i>aršùs</i> „smarkus, piktas“, <i>eřštas</i> „pyktis; vaidininkas“ ir kt.; 2. lie. <i>líobas</i> „liurbis, kerėpla“, <i>líopas</i> „t. p.“ ir kt.). . .	189
Žodžiai nebuveliai	201
Lie. <i>spartas</i> . Etimologų išduoti garbingos indoeuropietiškos kilmės dokumentai ir kukli tikroji žodžio istorija.	206
Darybos homonimai, slypintys už lie. <i>skliaũ(s)tas</i>	223
Lie. <i>pāšinas</i> ir (trm.) <i>pašáiza</i> – bendrašakniai sinonimai . . .	231
Lie. <i>šláitė</i> „Raja L.“	245
Lie. <i>spalvà</i>	247
Apie neonomatopėjinę lie. <i>čáizyti</i> ir kt. kilmę.	249
Nei paukštis, nei grybas, tik marga žuvelė...	251
Lie. ryt. <i>seĩti</i> (<i>seĩna</i>) „sektis“ – leksikografų nepripažintas žodis	256
Žodžio <i>miėžis</i> reikšmė „spuogas akyje“.	258
Lie. (trm.) <i>zablýs</i> „Gobio gobio (L.)“	260
Lie. (ž.) <i>ratpisà</i> ir panašūs <i>Cottus gobio</i> (L.) pavadinimai . . .	262

4. LATVIŲ LEKSIKA IR LETICIZMAI

LIETUVIŲ KALBOJE.	269
M. Miežinio žodyno leticizmai	271
Lie. (ž.) <i>ābrinas</i>	304
Pastabos dėl latvių kalbos atlase aiškinamų žodžių kilmės . .	310
Lie. (ž.) <i>skrōdelis</i> „greitpolkė“	330
Lie. (ž.) <i>veřpelė</i>	332

5. SLAVIZMAI IR SKOLINIAI SLAVŲ KALBOSE 345

Dabartinės baltarusių kalbos lituanizmai	347
Slavų kalbų pseudobaltizmai	400

Senosios lietuvių kalbos slavizmai	413
Senųjų slavizmų kilmės įvairovė	432
Lie. <i>stūmplis</i> – K. Sirvydo laikikas atgimusios lietuvos kariuomenei.	444
Iš kokio žodžio kilęs slavizmas <i>zomātas</i>	446
Sirvydo <i>kumštas</i> „juokas, išdaiga“ ir žem. <i>kūmštas</i> „suokalbis“.	457
Du <i>britvōnai</i>	459
Lie. <i>varvalis</i> / <i>varvelis</i>	461

SANTRAUKOS 469

ŽODŽIŲ RODYKLĖ 495